

uv **gàndia**

NAU GRAN - GANDIA
GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA: APROXIMACIÓN AL LENGUAJE OPERÍSTICO

Curs 2023/2024

1. DADES BÀSIQUES/DATOS BÁSICOS

1	Ana María Botella Nicolás (coordinadora)	ana.maria.botella@uv.es
2	Rafael Fernández Maximiano	maximian@uv.es
3	Rosa Isusi Fagoaga	Rosa.isusi@uv.es
4	Guillem Escorihuela Carbonell	Guillem.escorihuela@uv.es
5	Juan Vicente Gil Fuentes	Juan.v.gil@uv.es

Curs: 23-24

Horari: jueves, 12-14 horas (2ª cuatrimestre)

Dia: jueves

Hora: 12-14

Idioma en que s'imparteix l'assignatura: castellano y valenciano

2.- RESUM/BREU DESCRIPCIÓ/JUSTIFICACIÓ DE LA MATÈRIA

Valencià
L'assignatura es basa en nocions teòric-musicals aplicades que no necessiten d'un coneixement musical previ. Les classes combinen nocions teòriques elementals amb audiovisuals d'obres representatives de la història de la música i del gènere operístic. Es fa major èmfasi en els aspectes auditius treballant-se tot a partir de l'escolta musical. La música, com a manifestació artística que és i com a llenguatge capaç de transmetre emocions, és un element summament important en la vida de les persones, capaç de contribuir al desenvolupament sensorial i a la millora d'habilitats com la capacitat de comunicació o d'aprenentatge. S'utilitzarà l'audició activa com a eix vertebrador de tot el curs, així com també exemples audiovisuals, -format de vídeo i àudio-, d'algunes de les òperes i exemples musicals més emblemàtics de la història del gènere, encara que també de mostres menys conegudes que, per la seva originalitat, representen una fita en l'evolució de les seves formes.
Castellano

La assignatura se basa en nociones teòrico-musicals aplicades que no necessiten de un coneixement musical previ. Les classes combinen nocions teòriques elementals amb audiovisuals de obres representatives de la història de la música i del gènere operístic. Se fa major èmfasi en els aspectes auditius treballant-se tot a partir de la escucha musical. La música, com a manifestació artística que és i com a llenguatge capaç de transmetre emocions, és un element sumament important en la vida de les persones, capaç de contribuir al desenvolupament sensorial i a la millora de habilitats com la capacitat de comunicació o d'aprenentatge. Se utilitzarà la audició activa com a eix vertebrador de tot el curs, així com també exemples audiovisuals, -formato de vídeo i audio-, de algunes de les òperes i exemples musicals més emblemàtics de la història del gènere, encara que també de mostres menys conegudes que, per la seua originalitat, representen un hito en la evolució de les seues formes.

3.- RESULTATS DE L'APRENTATGE

Valencià
<p>Coneixements a adquirir</p> <ul style="list-style-type: none"> -Analitzar la música com a part de la història, la cultura i la societat del seu temps. -Descobrir als principals compositors i intèrprets sorgits des de l'antiguitat fins al segle XX. -Conèixer les característiques de cada època i les formes musicals que han distingit a cadascun dels períodes de la història de la música. -Acostar-se als elements de la música a través de l'audició, així com a conceptes bàsics del llenguatge operístic. -Comprendre i gaudir les obres fonamentals de la música occidental acostant a l'alumnat el món de l'òpera i, per extensió, de la història de la música. -Endinsar-se en el terreny operístic comprenent aquest gènere musical a través del seu context històric, dels seus compositors i els seus elements. -Conèixer i gaudir l'òpera com a espectacle musical i manifestació artística des d'una visió diferent i pròxima i considerar-ho com una obra d'art total. -Diferenciar les diferents parts d'una òpera i els rols dels personatges de manera senzilla. <p>Destreses i habilitats a adquirir</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ser capaç de comprendre els principals trets estilístics de les obres més significatives de la història de l'òpera a través de l'audició. - Ser capaç de reconèixer auditivament els elements de la música a través de l'anàlisi de les èpoques i estils de la història de l'òpera. - Promoure la sensibilitat relativa a l'expressió i creació artística.

Castellano
<p>Conocimientos a adquirir</p> <ul style="list-style-type: none"> -Analizar la música como parte de la historia, la cultura y la sociedad de su tiempo. -Descubrir a los principales compositores e intérpretes surgidos desde la antigüedad hasta el siglo XX. -Conocer las características de cada época y las formas musicales que han distinguido a cada uno de los periodos de la historia de la música. -Acercarse a los elementos de la música a través de la audición, así como a conceptos básicos del lenguaje operístico. -Comprender y disfrutar las obras fundamentales de la música occidental acercando al alumnado el mundo de la ópera y, por extensión, de la historia de la música. -Adentrarse en el terreno operístico comprendiendo este género musical a través de su contexto histórico, de sus compositores y sus elementos.

- Conocer y disfrutar la ópera como espectáculo musical y manifestación artística desde una visión diferente y cercana y considerarlo como una obra de arte total.
- Diferenciar las distintas partes de una ópera y los roles de los personajes de manera sencilla.

Destrezas y habilidades a adquirir

- Ser capaz de comprender los principales rasgos estilísticos de las obras más significativas de la historia de la ópera a través de la audición.
- Ser capaz de reconocer auditivamente los elementos de la música a través del análisis de las épocas y estilos de la historia de la ópera.
- Promover la sensibilidad relativa a la expresión y creación artística.

4- DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

Descripció de continguts (Valencià):

Tema 1: L'Audició Musical. Com escoltem? Sentir vs escoltar

- 1.1. L'audició musical i la seva importància en la formació artística.
- 1.2. La percepció auditiva i el paisatge sonor.
- 1.3. El so: la percepció sensorial.
- 1.4. El comentari d'audició en una obra musical.

Tema 2. Introducció al món de l'òpera

- 2.1. L'òpera. Definició. Orígens de l'òpera i recorregut per la seva història.
- 2.2. Veus, tessitures i elements de la dramaturgia musical (llibret, partitura i cantants).
- 2.3. La interacció entre solistes, conjunts i cors.
- 2.4. Les escenografies en l'òpera

Tema 3: Context operístic i musical del Barroc

- 3.1. Música religiosa i música profana: compositors rellevants.
- 3.2. Les formes instrumentals: concert, suite, fuga, tocata, preludi.
- 3.3. Les formes vocals: òpera, oratori, cantata, passió, coral.
- 3.4. Els instruments en el Barroc i la creació de l'orquestra.
- 3.5. Visionat, anàlisi i comentari de: Orfeu de C. Monteverdi. Arias de G. F. Händel, de A. Vivaldi i Purcell.
- 3.6. El ballet en l'òpera francesa de Lluís XIV. La música barroca a Espanya.

Tema 4: El Classicisme: el desenvolupament de l'òpera

- 4.1. Característiques principals de la música clàssica en comparació amb la barroca.
- 4.2. Formes instrumentals: concert, sonata i simfonia.
- 4.3. Formes de la música vocal: l'òpera.
- 4.4. Visionat, anàlisi i comentari d'òperes de Mozart.

Tema 5: Escenari musical romàntic

- 5.1. Beethoven i el període de transició. Característiques estilístiques i musicals de la seva obra. Acostament a la seva única òpera: Fidelio.
- 5.2. Formes instrumentals del període romàntic: concert, sonata i simfonia.
- 5.3. Formes vocals romàntiques i apogeu de l'òpera. El segle operístic per excel·lència. Les grans figures: Bellini, Donizetti, Rossini, Wagner i Bizet. G. Verdi. Carmen i La traviata. Wagner i el

seu gesamtkunstwert. L'or de Rin. L'humor en l'òpera: Gianni Schicchi. Visionat, anàlisi i comentari de les seves àries principals.

5.4. El verisme: G. Puccini i contemporanis. L'humor en l'òpera: **Gianni Schicchi**. **Andrea Chenier** de Umberto Giordano. L'òpera espanyola. Un gènere ocult entre tanta **Sarsuela**.

Tema 6: Nova estètica musical. El segle XX i XXI. Art sonor. Època actual

6.1. Elements diferenciadors de la música contemporània.

6.2. Moviments musicals de finals del segle XIX i principis del segle XX: impressionisme, expressionisme, dodecafonisme, futurisme... Compositors.

6.3. Richard Strauss i la seva òpera **Elektra**. El soroll en el terreny líric.

6.4. Visionat, anàlisi i comentari de **The turn of the screw** i **Peter Grimes** de B. Britten. Dues òperes clau en la història.

6.5. La nova sonoritat musical del segle actual.

Descripción de contenidos (Castellano):

Tema 1: La Audición Musical. ¿Cómo escuchamos? Oír vs escuchar

- 1.1. La audición musical y su importancia en la formación artística.
- 1.2. La percepción auditiva y el paisaje sonoro.
- 1.3. El sonido: la percepción sensorial.
- 1.4. El comentario de audición en una obra musical.

Tema 2. Introducción al mundo de la ópera

- 2.1. La ópera. Definición. Orígenes de la ópera y recorrido por su historia.
- 2.2. Voces, tesituras y elementos de la dramaturgia musical (libreto, partitura y cantantes).
- 2.3. La interacción entre solistas, conjuntos y coros.
- 2.4. Las escenografías en la ópera

Tema 3: Contexto operístico y musical del Barroco

- 3.1. Música religiosa y música profana: compositores relevantes.
- 3.2. Las formas instrumentales: concierto, suite, fuga, tocata, preludio.
- 3.3. Las formas vocales: ópera, oratorio, cantata, pasión, coral.
- 3.4. Los instrumentos en el Barroco y la creación de la orquesta.
- 3.5. Visionado, análisis y comentario de: **Orfeo** de C. Monteverdi. Arias de G. F. **Haendel**, de A. **Vivaldi** y **Purcell**.
- 3.6. El ballet en la ópera francesa de Luis XIV. La música barroca en España.

Tema 4: El Clasicismo: el desarrollo de la ópera

- 4.1. Características principales de la música clásica en comparación con la barroca.
- 4.2. Formas instrumentales: concierto, sonata y sinfonía.
- 4.3. Formas de la música vocal: la ópera.
- 4.4. Visionado, análisis y comentario de óperas de **Mozart**.

Tema 5: Escenario musical romántico

- 5.1. Beethoven y el periodo de transición. Características estilísticas y musicales de su obra. Acercamiento a su única ópera: **Fidelio**.
- 5.2. Formas instrumentales del periodo romántico: concierto, sonata y sinfonía.
- 5.3. Formas vocales románticas y apogeo de la ópera. El siglo operístico por excelencia. Las grandes figuras: Bellini, Donizetti, Rossini, Wagner y Bizet. G. Verdi. **Carmen** y **La traviata**. Wagner y su *gesamtkunstwerk*. **El oro de Rin**. Visionado, análisis y comentario de sus arias principales.

5.4. El verismo: G. Puccini y contemporáneos. El humor en la ópera: **Gianni Schicchi**. **Andrea Chenier** de U. Giordano. La ópera española. Un género oculto entre tanta Zarzuela.

Tema 6: Nueva estética musical. El siglo XX. Arte sonoro. Época actual

6.1. Elementos diferenciadores de la música contemporánea.

6.2. Movimientos musicales de finales del siglo XIX y principios del siglo XX: impresionismo, expresionismo, dodecafonismo, futurismo... Compositores.

6.3. Richard Strauss y su ópera **Elektra**. El ruido en el terreno lírico.

6.4. Visionado, análisis y comentario de **The Turn of the screw** y **Peter Grimes** de B. Britten. Dos óperas clave en la historia.

6.5. La nueva sonoridad musical del siglo actual.

5- VOLUM DE TREBALL

ACTIVITATS A REALITZAR A L'AULA	Hores
Assistència a classes	30
Assistència a events i activitats externes	0
El.laboració de treballs individuals	0
El.laboració de treballs en grup	0
Lectures de material complementari	0
TOTAL	30 Horas

6- METODOLOGIA DOCENT

Valencià

La metodologia que és eminentment activa i participativa, ofereix la possibilitat de comprendre l'abstracció del fenomen musical. Encara que en una assignatura com esta predomina el mètode expositiu, este ha de tindre un caràcter expositiu-actiu; ha de ser l'alumne el que responga a determinades qüestions, sobretot aquelles relacionades amb la música escoltada, respecte a elements sonors, o a altres de tipus formal, associatiu.... Aquest ha de passar del "saber percebre" al "saber analitzar".

A més, la metodologia que aplicarem estarà orientada segons diversos punts de vista:

- El professor/a com a orientador del procés d'ensenyança-aprenentatge.
- L'alumne/a com a constructor del seu propi aprenentatge respectant les diferències individuals de cada u.

D'altra banda, la metodologia està inspirada en els següents criteris didàctics:

- L'ensenyança s'adapta al procés d'aprenentatge de l'alumne.
- Els alumnes han de construir els seus propis aprenentatges des de les seues posicions

bàsiques i elaboracions personals, contrastades amb l'objectivitat dels continguts daus en classe.

- Es fomenten els aprenentatges significatius.

Castellano

La metodología que es eminentemente activa, participativa y vivenciada, ofrece la posibilidad de comprender la abstracción del fenómeno musical. Aunque en una asignatura como ésta predomina el método expositivo, éste debe tener un carácter expositivo-activo; debe ser el alumno el que responda a determinadas cuestiones, sobre todo aquellas relacionadas con la música escuchada, respecto a elementos sonoros, o a otros de tipo formal, asociativo.... Éste debe pasar del “saber percibir” al “saber analizar”.

Además, la metodología que aplicaremos estará orientada según varios puntos de vista:

- El profesor/a como orientador del proceso de enseñanza-aprendizaje.
- El alumno/a como constructor de su propio aprendizaje respetando las diferencias individuales de cada uno.

Por otra parte, la metodología está inspirada en los siguientes criterios didácticos:

- La enseñanza se adapta al proceso de aprendizaje del alumno.
- Los alumnos deben construir sus propios aprendizajes desde sus posiciones básicas y elaboraciones personales, contrastadas con la objetividad de los contenidos dados en clase.
- Se fomentan los aprendizajes significativos.

10.- REFERÈNCIES

REFERÈNCIES BÀSIQUES

Referència 1	Aguilar, M ^a . C. (2002). <i>Aprender a escuchar música</i> . Madrid: A. Machado Libros.
Referència 2	Alier, R. (2001). <i>Guía universal de la ópera</i> . 3 volúmenes. Barcelona: Ma non troppo.
Referència 3	Alier, R. (2004). <i>¿Qué es esto de la ópera?</i> Barcelona: Ediciones Robinbook
Referència 4	Casini, C. (2006). <i>El arte de escuchar la música</i> . Barcelona: Paidós.
Referència 5	Copland, A. (1994). <i>Cómo escuchar la música</i> . México: Fondo de Cultura Económica.

REFERÈNCIES COMPLEMENTÀRIES

Referència 1	Eckhardt, V den H. (2004). <i>El ABC de la música clásica: todo lo que hay que saber</i> . Madrid: Santillana.
Referència 2	Bernstein, L. (2003). <i>El maestro invita a un concierto. Conciertos para jóvenes</i> . Madrid: Siruela.
Referència 3	Pogue, D. y speck, S. (2008). <i>Ópera para dummies</i> . Barcelona: Ediciones Granica.
Referència 4	TRUJILLO, J. (2007). <i>Breve historia de la ópera</i> . Madrid: Alianza.
Referència 5	Valls, M. (2003). <i>Para entender la Música</i> . Madrid: Alianza Editorial.